

Lyftoperationer

Lyftoperationer är mycket riskfyllt arbete. Därför ska de alltid planeras och utföras av personer med rätt kompetens och med korrekt utrustning. Följande rutiner för lyft med maskindriven lyftanordning gäller på alla Skanskas arbetsplatser och kompletteras av arbetsplatsspecifika instruktioner.

Roller och uppdrag

- På arbetsplatsen finns en av Skanska utsedd lyftsamordnare med uppdrag att samordna planering och genomförande av samtliga lyftoperationer.
- Den som låter utföra lyft ansvarar för hur lyftet planeras och genomförs i samråd med lyftsamordnaren.
- Vid vissa komplexa lyft kan Skanska begära att en lyftledare utses. Lyftledaren ska närvara vid genomförandet och säkerställa att lyftet utförs säkert och enligt plan.
- Lastkopplaren ansvarar för kontroll av lyftutrustning, säker lastkoppling samt förvaring av lyftutrustning.
- Signalmannen ansvarar för kommunikationen med maskin- och kranföraren under lyftoperationen.

Planering av lyftoperationer

Inventera och kategorisera lyftbehovet

Som leverantör ska du senast vid startmöte lämna en inventering av ditt lyftbehov till Skanskas produktionsledning. I samråd med Lyftsamordnaren ska lyften kategoriseras:

⇒Komplexa Lyft

Används vid samlyft, personlyft, helikopterlyft eller lyft av objekt med förskjuten tyngdpunkt, mer än 80% av lyftanordningens maxkapacitet eller om lasten är extremt dyr eller svår att ersätta.

⇒Standardlyft

Används när det finns risker i förutsättningarna gällande miljö eller väder, lyft över konstruktion med risk för kollaps, kollisionrisk med andra lyftanordningar, personer nära lyftområdet, lyft nära luftledningar eller järnväg.

⇒Enkla lyft

Används för lyft i områden där risken att någon ska komma till skada är minimerad. T.ex. lossning gods på pall med pallkrage med teleskoptruck i ett väl avspärrat lossningsområde.

⇒Lyft med specialmaskiner

Avser lyft som utförs med en maskin som är avsedd för en specifik last, exempelvis påkran, spontmaskin, borrhög och betongpump.

Dokumentation av planeringen

Som leverantör ska du dokumentera och överlämna planeringen av standard- och komplexa lyft i en lyftplan. Detta ska ske enligt lyftsamordnarens instruktioner. Lyftplan för standardlyft gäller normalt flera typ-lyft och ses över minst veckovis. För komplexa lyft gäller lyftplanen normalt för enstaka lyft och ska ses över dagligen.

Kompetenskrav: Maskin-, kranförare, lastkopplare och signalman ska ha dokumenterad kompetens och arbetsgivarens skriftliga tillstånd. Utbildningscertifikat utfärdade efter 1/7 2026 ska vara enligt Säkrare lyft ISO. Skanskas digitala utbildning Lyftoperationer är obligatorisk för alla som ska planera, ansvara för och arbeta med lyftoperationer. Den hittar du på [Skanska.se/](https://www.skanska.se/)

Säkert utförande

Innan arbetet påbörjas

- Kopior på utbildningsintyg, arbetsgivarens skriftliga tillstånd samt besiktningssintyg för lyftanordningar ska lämnas till Skanskas produktionsledning.
- Daglig kontroll av lyftanordning ska genomföras och dokumenteras.
- Daglig kontroll av eventuell kommunikations utrustning.
- Övriga på arbetsplatsens ska informeras om aktuella lyft på daglig genomgång/morgonmöte.
- Handbok och besiktningshandlingar ska finnas tillgängliga på arbetsplatsen.
- Arbetsgivare som tillhandahåller lyftutrustning ska säkerställa att register över lyftutrustningen finns tillgängligt.

Genomförande

- Personal får aldrig befinna sig under hängande last!
- Lyftoperationer får endast utföras av utsedda personer med rätt kompetens och arbetsgivarens skriftliga tillstånd.
- Riskzoner ska spärras av och skyltas.
- Samtliga involverade i lyftoperationen ska kunna kommunicera på ett gemensamt språk.
- Handsignaler ska användas enligt svensk standard.
- Om lastkopplare/signalman befinner sig mer än 20m från kranförare ska kommunikation ske via radio.
- Lyftanordningar ska vara besiktigade och godkända för ändamålet.
- Lyftutrustning ska vara CE-märkt, ha angiven maxlast samt vara kontrollerade och godkända.
- Lyftutrustning ska kontrolleras innan lyft. Skadad utrustning ska omedelbart tas ur bruk och kasseras.
- Stroppar som är märkta som engångsstropp får endast användas för det gods det levererats med och ska sedan skäras av och kasseras.
- Om det finns risk för kollision mellan flera lyftanordningar ska åtgärder vidtas i lyftanordningarnas styrsystem. Är det inte möjligt ska dokumenterade rutiner upprättas och åtgärder vidtas för minimering av risk för kollision mellan lyftanordningarna. Åtgärderna ska godkännas av lyftsamordnaren.
- Styrlina ska användas för att kontrollera hängande last om inte lyftsamordnaren beviljat avsteg.
- Manuell inpassning kräver god kontroll över lyftet. Bedöms grävmaskin vara bästa möjliga lösning ska lyftet kategoriseras och planeras som lägst standardlyft. Grävmaskinen ska uppfylla kraven i "Obligatorisk säkerhetsutrustning för arbetsmaskiner och anläggningstransporter".
- Vid tydliga tecken på åskväder ska arbete med lyftanordning som sticker upp i landskapet avbrytas.
- Vid osäkra förhållanden på mottagningsplatsen t.ex. halka, dimma, regn och snöfall ska arbetet avbrytas.

Lyftoperationer

Säkerhetskrav vid val av lyftanordning och tillvägagångssätt

Lyft med lastbilskran

- Lastbilskran får bara ställas upp på fast och jämn mark, stödben ska användas i enlighet med tillverkarens anvisningar.
- Den som anlitar lastbilskran ska säkerställa att lyftet är riskbedömt och planerat.

Lyft med grävmaskin som kran

- Maxlast för lyftanordningen ska vara tydligt markerad.
- En av tillverkaren monterad lyftpunkt som har utformats och tillverkats för det ändamålet ska användas. En krok som svetsats eller skruvats fast av maskinägaren är inte godkänd. Lyftkroken ska vara CE märkt och besiktigad tillsammans med maskinen. Lyftkrokens maxbelastning står instansat i lyftkroken.
- Grävmaskin ska vara utrustad med slangbrottsventiler enligt "Obligatorisk säkerhetsutrustning för arbetsmaskiner och anläggningstransporter".
- Då lyftkroken används ska inga redskap vara monterade på grävmaskinen. Monterade redskap utgör en fara för lastkopplaren, försämrar förarens sikt och minskar maximalt tillåten last.

Lyft med hjullastare, truck och teleskoptruck

- Att förflytta maskinen med last hängande under gafflar eller skopa är inte säkert på grund av de risker som uppkommer då lasten svänger. Detta får endast utföras om det inte strider mot tillverkarens instruktioner för lyftanordningen/lyftredskapet, och lastens rörelser kan säkras.
- När kranarm/vinsch är monterad på maskinen ska kombinationen sambesiktigas innan den tas i bruk. Därefter gäller årlig besiktning av samma kombination. Intyg ska uppvisas.
- När material lyfts upp på byggnadsställningar ska det göras på avsedd lastbrygga med kontroll på bärigheten. Åtgärder måste vidtas för att inte maskinen ska trycka sönder lastbryggan.
- Stödben ska användas i enlighet med tillverkarens anvisningar.

Lyft med helikopter

- Lyft ska ske i dagsljus och kommunikation ska ske med kommunikationsradio.
- Åtgärder ska vidtas mot risker orsakade av nedåtvindarna från helikopterns rotor. Lösa föremål ska förflyttas eller förankras.
- Personer som flyttar sig mot helikoptern får endast göra det snett framifrån och hukande.
- Fordon får inte föras in i landningszonen innan rotorn stannat.

Lyft i närheten av järnväg

- Vid arbete vid järnväg ska Trafikverkets generella regler för arbete invid spår följas.

- Vid arbete med kran, grävmaskin mm som kommer närmare än 4m från spänningssatt anläggningsdel på järnväg, gäller Trafikverkets "Elsäkerhetsanvisningar för arbete på eller nära järnvägsanknutna högspannings- och tågvärmeanläggningar".

Samlyft

- Lyftledare ska utses och namnges i lyftplanen. Denne ska finnas på plats genom hela lyftoperationen.
- Max 80% av maxlasten för lyftanordningarna får nyttjas, minst 20% ska finnas kvar som säkerhetsmarginal.
- Maskin-/kranförare ska ha möjlighet att via radio nå varandra hela tiden.

Personlyft

- Torn-/mobilkran eller truck får bara användas till personlyft om det bedöms vara bättre och säkrare än med arbetsutrustning som är konstruerad för personlyft, t.ex. mobil arbetsplattform eller ställning.
- Lyftledare ska utses och namnges i lyftplanen. Denne ska finnas på plats genom hela lyftoperationen.
- Basmaskin och personkorg ska vara sambesiktigade, intyg ska uppvisas.
- Personkorg får bara användas för tillfälligt/kortvarigt arbete från korgen.
- Personkorg får inte användas istället för hiss från en nivå till en annan. Personer bör inte befinna sig i personkorgen vid förflyttning av basmaskinen.
- Används en kran får den sammanlagda vikten av korg och last i korgen inte i något läge överskrida 50 % av kranens maxlast.
- Används en truck får den sammanlagda vikten av korg och last i korgen inte i något läge överskrida 25 % av truckens maxlast.
- Kommunikationsradio ska alltid användas för kommunikation mellan maskin-/kranföraren och personal i korgen.
- Personlig fallskyddsutrustning ska användas och kopplas i definierad förankringspunkt. Om frihängande krankorg används skall krankroken användas som förankringspunkt.
- Eventuell last får inte sticka ut ur korgen så att det kan ramlas ner, haka i och fastna eller på annat sätt få korgen i svängning.
- Om det finns risk för kollision med andra lyftanordningar ska övriga lyftanordningar ställas ur vägen och nödstopp aktiveras.

Det finns inget viktigare än din och andras säkerhet!

Utför därför aldrig en lyftoperation om något upplevs som osäkert och gå aldrig under hängande last.

Vi jobbar säkert eller inte alls!